

1-дни баал, отгон сыгһа буоллабына баал бэриллибэт. В8 соруудахтара 4 баалга дылы сыаналанар.

Үлэ үһүс чааһа биир соруудахтаах (С1., бу - суругунан үлэ (өйтөн суруйуу). Өйтөн суруйуу 23 баалга диэри сыаналанар.

2012 сыллаабы 11 кылааска саха тыллыгар уонна литературатыгар БКЭ үлэтин холобура

1 Вариант

Саха тыллыгар уонна литературатыгар биир кэлим экзаменын (БКЭ)
соруудахтара

1 чааһа

A1. Бэлиэтэммит тылы быһаар. Кыһынҥы тымныыга тумнастан-тууйуулан сыһыт *сир-дойду* холкутук үөһэ тыыммыт, уоскуйбут, кэнээбит.

1. холбуу тыл
2. наараласпыт тыл
3. сомоҕо домох
4. кирири тыл

A2. Уос, айах аһаҕас дорҕоонноох тылы бул.

1. халыйталаан
2. эмискэччи
3. бырдааттыы
4. үрдээн

A3. Бэлиэтэммит тылларга элбэх аһаан суолталаабын бул.

1. *Ыччат* — норуот кэскилэ.
2. *Уол оҕону* иитии уратылаах.
3. *Кили* биирдэ олорор.
4. Сахаҕа *сэргэ* ытык бэлиэ буолар.

A4. *Көлүс күһүн* диэн тыл ситимин үөскээбит ньыматын ый.

1. тардыылаах
2. салайыы
3. сыстыы
4. сөпсөһүү

A5. Эргэрбит тыл кэжкэтин бул.

1. кылыы, кымыс
2. кылыс, кыһыах
3. алаһа, алаас
4. кинээс, күтүөт

A6, B5-B8 соруудабы толорууга текст.

(1)Сатаан кэпсэммит, кыайан хохуйуллубат кэрэ Талба өрүс *кил-биэннээх* уутун тэлгэтэн нэлэһийэ устар. (2)Дьарбаа таас үрүбэ ууну курдаттыы дьэрэлийэн көстөр.(3) Оол ыраах, үөскэ, сыалыһар *малаарыңны* сылдьан, эмискэччи тарас-хаптас гынна. (4.)Ууга симэлийэн хаалла. (5)Ол иһин даа!.. (6) Үрдүнэн бил балык мөһүллэннээн, халыйталаан ааста эбээт. (7)Үөскэ *үрүң көмүс* кыымнар күлүмүрдэ-һэллэр. (8)Ити күн уота *ууга оонһуур*. (9)Унгуоргу эмпэрэ кытыыны булдьурхай төбөлөөх иирэ талах модьоболоон турар. (10)Ол күлүгэр уу күөх баархат курдук хамсаабакка мөлбөйөр, өссө хойууга дылы. (11)Ол үрдүнэн тиһилик мөнгүн хайалар халлаанга үөмэхтэспиттэр. (12)Хайалар үрдүлэринэн түгэбэ билибэт *басай хара тыа*, сыһаһалана-на-сыһаһалана, үрдээн өрөһөлөнөн тахса турар.

(1.этиигэ бэлиэтэммит дабааһын аат үөскээбит ньыматын ый.

1. киирни тыл уларыйыыта
2. тыл ханыылаһыыта
3. күүһүрдэр эбиискэ
4. сыһарыы көмөгүнэн

A7. Ус сылай биэс дэһээтэй ахсаан аат арааһын быһаар.

1. кэрискэ
2. үлэһик
3. барыллааһын
4. бытархай

A8. Сарсыарда күн күлүмүрдүү умайан тахсан эрдэбинэ, Күүдэпчимэ эбэ арбаа сабатыгар киһи-сүөһү бөбө тобуоруйар. Бу баһылатыылаах холбуу этиигтэн салаа чааһын арааһын быһаар.

1. кэм суолталаах
2. миэстэ суолталаах
3. буолуу суолталаах
4. тэнниир суолталаах

A9. Ньиргизэрдээх бүтэй доржоон кэжкэтин ый.

1. дь, б, г, д
2. ч, б, к, һ
3. п, г, һ, б
4. б, т, с, д

A10. Араарыы түһүк (падеж) сыһыарыылаах аат тылы бул.

1. сана салалта
2. өрүс арыыта
3. албан аатта
4. оһох уота

A11. Бэриллибит тижкэс стилин быһаар.

Мин саха тылын уонна литературатын салаатыгар үөрэххэ тутта-
рарга маннык докумуоннары биэрдим:

1. орто үөрэх аттестата
2. үлэттэн характеристика
3. доруобуйа туһунан справка
4. 4 хаартыска

Көрдөһүүлээх М.Иванова 2011 с., от ыйын 1 күнэ.

1. араспыска
2. сайабылыанһа
3. дэбиэринэс
4. ыспыраанска

**A12. Тыаҕа бочугурас бычыгырыыр, охтубут гинт анныттан куобах
ойон тахсар, кулгаахтарын сиһинэр сыһыары туттубутунан, ууна-утары
түһэр. Бэлиэтэммит тыллар этиигэ ханнык чилиэн буолалларын
быһаар.**

1. туһаан, быһаары
2. толоруу, кэпсиирэ
3. быһаарыы, сиһилии
4. туһаан, кэпсиирэ

**A13. Ким нинни тымтыктанан көрбүтэ баарай?! Бэриллибит этии
арааһын быһаар.**

1. күүһүрдүү этии
2. риторической ыйытыы
3. сэхэн этии
4. ыйытыы этии

A14. Аат тыл -тг халыптаах элбэх ахсаанын таба суруллубут кэжкэ-
тни ый.

1. уолаттар, кыргыттар
2. эмээхсиннэр, офоньоттор
3. мооньоботтор, оройоттар
4. хотуттар, ойууттар

A15. Хогоон кэрчигэр бэлиэтэммит ситими быһаар.

Төрөөбүт төрүт тыл

Сөрүүн сүөгэй курдук

Сүрэби-быары сөрүүргэтэр.

1. холбуу тыл
2. тэгнэбил
3. ханылыгы тыл
4. сомобо домох

A16. «Үчүгэй Үөдүйээн» айымныы жанрын быһаар.

1. остуоруйа
2. үһүйээн
3. олонхо
4. кэпсээн

A17. А.Е. Кулаковскай суруйбут айымныытын бул.

1. Дьол икки сөр икки
2. Өрүс бэлэхтэрэ
3. Кыһыл Ойуун
4. Кыһыл өрт

A18. «Төрөөбүт дойду» айымныы авторын ый.

1. Ойуунускай
2. Семен Данилов
3. Аламна
4. Күндэ

A19. «Санньар санаам сэргэтэ» айымныы авторын быһаар.

1. Далан
2. Тумат
3. Кындыл
4. Умсуура

A20. «Бу Лена» хоноон автора.

1. Эллэй
2. Ойуунускай
3. Абабыныскай
4. Сметанин

A21. Н.Д. Неустроев комедиятын булан суруй.

1. Кукаакы Кулуба
2. Оѳоѳо баѳарбыт
3. Нууччатымсыйбыт
4. Күөх Көпө

A22. Ханнык герой «Төлкө» роман персонаһа буолбатын быһаар.

1. Бадаайкын
2. Сүөдэркэ
3. Сүөкүлэ
4. Уйбаанча

A23. «Өлүөнэ өрүс» ханнык суруйааччы маннайгы айымньыта буоларыгый.

1. Амма Аччыгыйа
2. Суорун Омоллоон
3. Өксөкүлээх Өлөксөй
4. Эрилик Эристиин

A24. В1-В4 сорудахтары толорууга быһа тардыы.

Хотон-хотон мунунан

Хороѳор муостаабы

Хотуулаахтык холбооттообут,

Сыһыы-сыһыы мунунан

Сыһа сиэллээби

Сыталаахтык сырыырѳаппыт...

Хара харах харахтаабатах,

Хантаѳар кулгаах истибэтэх

Халыан элбэх харчылаах;

Икки атахтаах

Сигэн сэрэйбэтэх

Иирбит элбэх харчылаах киһи...

«Кэччэгэй баай» айымньы жанрынан арааһын быһаар.

1. философскай
2. сатирической

3. гражданскай
4. политическай

A25. «Көмүстээх үрүйээ» сөһөн тематын табатык эт.

1. колхозтааһын
2. промышленность
3. репрессия
4. революция

A26. Омоним рифманан суруллубут поэма авторын ый.

1. Иван Арбита
2. Макаар Хара
3. Дьуон Дьаңгылы
4. Амма Аччыгыһа

A27. Сюжет өйдөбүлүн быһаар.

1. событиялар тиһиликтэрэ
2. геройдар кэпсэтиилэрэ
3. айымньы тутула
4. айымньы сэнэргээһинэ

A28. «Үлэһит ырыата» айымньы суруллубут сыла.

1. 1930
2. 1917
3. 1912
4. 1910

A29. «Дьол икки Сор икки хары харыттан харбылалаһан сылдааһыт» дигэн этии уус-уран ньыма ханнык көрүнгө буоларын быһаар.

1. метафора
2. тэнгнэбил
3. тыыннаабымсытыы
4. эпитет

A30. Бу суруйааччылартан репрессияламмыт ким буоларын ый.

1. Афанасий Уваровскай
2. Кузьма Гаврилов
3. Николай Неустроев
4. Дьуон Дьаңгылы

2 чааһа

В1. Бэриллибит быһа тардыы авторын ый.

В2. Бэриллибит быһа тардыы суруллубут ньыматын быһаар.